

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Допускається до захисту
завідувач кафедри менеджменту

 професор Ю.С. Гринчук
підпис, вчене звання, ініціали, прізвище
«20» листопада 2023 року

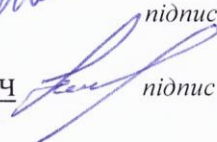
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА (ЗА
МАТЕРІАЛАМИ ПАТ «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКАВТОАГРЕГАТ»)**

Виконав: Мостіцький Валентин Сергійович

підпис

Керівник: професор Паска Ігор Миколайович

підпис

Рецензент: доцент Заболотний В'ячеслав Сергійович

підпис

Я, Мостіцький Валентин Сергійович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Затверджую

гарант ОПП «Менеджмент»

 професор Ю.С. Гринчук
(підпис)

«19» грудня 2022 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра

Мостіцького Валентина Сергійовича

Тема: «Управління економічною безпекою підприємства (за матеріалами ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат»)»

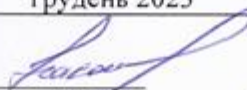
Перелік питань, що розробляються в роботі: розгляд і узагальнення підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства» вітчизняними і зарубіжними науковцями; проведення порівняння та визначити взаємозв'язку понять «безпека», «ризик», «загроза», «криза» і «суперечність»; визначення особливості функціонування підприємств машинобудівної галузі в контексті економічної безпеки підприємства; розробка загальної системи управління економічною безпекою підприємства з позиції відтворювального підходу з врахуванням впливу економічних суперечностей на рівень економічної безпеки підприємства.

Вихідні дані є офіційні дані Державного комітету статистики України, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань логістики, а також річна фінансова звітність і первинні матеріали аналізованого підприємства, результати експертного опитування, аналітичні розрахунки автора.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	січень-лютий 2023	виконано
Теоретико-методична частина	березень-квітень 2023	виконано
Аналітична частина	травень-липень 2023	виконано
Рекомендаційна частина	серпень-вересень 2023	виконано
Оформлення роботи	жовтень 2023	виконано
Перевірка на плагіат	листопад 2023	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2023	виконано
Подання на рецензування	грудень 2023	виконано

Керівник

підпис

I.M. Паска

Здобувач

підпис

V.S. Мостіцький

Дата отримання завдання «20» грудня 2022 року

АНОТАЦІЯ

Мостіцький Валентин Сергійович. Управління економічною безпекою підприємства (за матеріалами ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат»)

Магістерську кваліфікаційну роботу присвячено: розгляду і узагальненню підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства» вітчизняними і зарубіжними науковцями; проведенню порівняння та визначити взаємозв'язок понять «безпека», «ризик», «загроза», «криза» і «суперечність»; визначенню особливості функціонування підприємств машинобудівної галузі в контексті економічної безпеки підприємства; розробці загальної системи управління економічною безпекою підприємства з позиції відтворювального підходу з врахуванням впливу економічних суперечностей на рівень економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси діагностики економічної безпеки в системі управління ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат».

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів діагностики економічної безпеки машинобудівного підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення перелічених вище завдань у роботі використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження: діалектичний – при дослідженні еволюції понять «безпека», «економічна безпека», «економічна безпека підприємства»; дедукції і індукції – при обґрунтуванні вибору відтворювального підходу до дослідження економічної безпеки підприємства; дослідженні взаємозв'язку понять «безпека», «ризик», «криза», «загроза» і поняття «економічна суперечність»; систематизації – при упорядкуванні класифікації економічних суперечностей; побудові системи управління економічною безпекою підприємства з позиції відтворювального підходу; порівняльного аналізу – при вивченні підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства».

Інформаційною базою дослідження є наукові праці, присвячені дослідженню економічної безпеки підприємства; статистичні дані Державного комітету статистики України і Головного управління статистики в Хмельницькій області; матеріали спеціальних періодичних видань; законодавчі та нормативні акти з економічних питань; звітно-статистичні та облікові дані підприємств; результати досліджень, проведених автором.

Структура і обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 85 сторінок. Робота містить 18 рисунків, 9 таблиць та 3 додатки. Список використаних джерел налічує 67 найменувань.

Ключові слова: система, управління, економічна безпека, принципи, функція.

ANNOTATION

Mostitskyi Valentyn Serhiyovych. Management of the economic security of the enterprise (according to the materials of PJSC "Kamyants-Podilskavtoagregat")

The master's thesis is devoted to: consideration and generalization of approaches to the definition of the concept of "economic security of the enterprise" by domestic and foreign scientists; comparing and determining the relationship between the concepts of "security", "risk", "threat", "crisis" and "contradiction"; determining the peculiarities of the functioning of machine-building enterprises in the context of economic security of the enterprise; development of the general system of management of economic security of the enterprise from the position of a reproductive approach, taking into account the impact of economic contradictions on the level of economic security of the enterprise.

The object of the study is the process of diagnosing economic security in the management system of the enterprise, taking as an example PJSC Kamianets-Podilskavtoagregat.

The subject of the study is a set of theoretical-methodical and applied aspects of diagnostics of the economic safety of a machine-building enterprise.

Research methods. To solve the tasks listed above, both general scientific and special research methods were used in the work: dialectical - in the study of the evolution of the concepts "security", "economic security", "economic security of the enterprise"; deductions and inductions - when justifying the choice of a reproducible approach to the study of the economic security of the enterprise; study of the relationship between the concepts of "security", "risk", "crisis", "threat" and the concept of "economic contradiction"; systematization - when organizing the classification of economic contradictions; construction of the economic security management system of the enterprise from the position of a reproductive approach; comparative analysis - when studying approaches to defining the concept of "economic security of the enterprise".

The information base of the research is scientific works devoted to the study of the economic security of the enterprise; statistical data of the State Statistics Committee of Ukraine and the Main Department of Statistics in Khmelnytskyi Region; materials of special periodicals; legislative and normative acts on economic issues; reporting and statistical and accounting data of enterprises; results of research conducted by the 67 author.

Key words: system, management, economic security, principles, function.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність сучасного трактування поняття «економічна безпека підприємства».....	6
1.2. Місце діагностики в управлінні економічною безпекою підприємства.....	15
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПАТ «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКАВТОАГРЕГАТ».....	25
2.1. Світові тенденції та українські реалії розвитку машинобудівної галузі	25
2.2. Оцінка впливу факторів внутрішнього середовища на процес відтворення ПАТ «Кам'янець-Подільськаавтоагрегат».....	34
2.3. Оцінки економічної безпеки підприємства.....	42
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	54
3.1. Обґрунтування критерію економічної безпеки підприємства з позиції відтворювального підходу.....	54
3.2. Розробка системи управління економічною безпекою підприємства.....	64
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ.....	97

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Г. А. Економічна безпека підприємства: захист комерційної таємниці: монографія / під ред. А. Д. Святоцького. К. : ВД «Ін Юре», 2000. 400 с.
2. Булатова О. В., Федоров Е. В. Інструментарій оцінки ризиків безпекового розвитку країн. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2021. Вип. 22. С. 73–87.
3. Барановський О. І., Мороз М. О. Інвестиційна складова фінансової безпеки. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. Вип. 1. С. 46-59.
4. Барташевська Ю. М. Розвиток машинобудування України. Європейський вектор економічного розвитку. 2020. № 1 (8). С. 19–25.
5. Бомба І. І. Управління безпековою діяльністю страхових компаній в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2020. 20 с.
6. Войнаренко М. П. Управління економічною безпекою підприємства на основі оцінки відхилень порогових показників. Економіст. 2018. № 12. С. 60–63.
7. Гаврилюк В. М. Скорингова модель як метод оцінки платоспроможності. Економіка та суспільство. 2021. №27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/446>[https://](https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/446)
8. Качан О. І. Інформаційна безпека підприємства в умовах глобалізації. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/09/234.pdf>
9. Данілова Е. І. Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства: монографія. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2020. 342 с.
10. Дмитренко А. І. Діагностика прибутковості підприємства за нормативною бухгалтерською звітністю. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2018. № 2. С. 26–33.

11. Донець Л. І., Ващенко Н. В. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2018. 240 с.
12. Духов В. Є. Безпека держави в системі економічної безпеки країни. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. 2011. № 4. С. 27–35.
13. Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 1. / [редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К. : Академія, 2000. 864 с.
14. Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 2. / [редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К. : Академія, 2000. 848 с.
15. Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 3. / [редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К. : Академія, 2000. 952 с.
16. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство : [монографія / авт.-укладачі: Б. М. Андрушків, Ю. Я. Вовк, П. Д. Дудкін та ін.]. Тернопіль : Терно-граф, 2018. 424 с.
17. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. К., 2001. URL: www.niss.gov.ua/book/strateg/023.htm.
18. Заячківська О. В. Особливості організації фінансово-економічної безпеки на підприємствах: світовий та вітчизняний досвід. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2019. Вип. 2. С. 17-25.
19. Забродський В., Капустін Н. Теоретичні основи оцінки економічної безпеки галузі та фірми. Бізнес інформ. 1999. № 15-16. С. 35–37.
20. Звіт Всеукраїнської мережі доброчесності та комплаєнсу (UNIC) «Корупційні ризики у діяльності органів влади: погляд бізнесу», 2018. URL: <https://unic.org.ua/news/corruption-risks-in-the-government-work-business-point-of-view-90/>
21. Зачосова Н. В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ : монографія. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2016. 375 с.

22. Загальна сума прямих збитків інфраструктури зросла до \$114.5 млрд. Kyiv School of Economics. URL:<https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-zrosla-do-114-5-mlrd/> (дата звернення: 27.09.2023).
23. Коптєва Г., Козуб С. Соціальна відповідальність як сучасний принцип планування розвитку безпечного бізнесу в торгівлі. European Cooperation. 2020. Том 2. № 46. С. 55–74.
24. Карпов О. В. Фінансово-економічна безпека суб'єктів підприємництва: теорія та практика. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 224 с.
25. Капітула С. В. Оцінка та управління економічною безпекою підприємства (на прикладі гірничо-збагачувальних комбінатів України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами». / Криворіз. техн. ун-т. Кривий Ріг, 2019. 20 с.
26. Коптєва Г.М. Забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Харківський державний ун-т харчування та торгівлі. Харків, 2020. 497 с.
27. Квасницька Р. С., Доценко І. О. Деякі методичні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. №2, Т. 1. С. 34-38.
28. Кужелєв М. О. Напрями зміцнення фінансової безпеки підприємства в умовах економічної нестабільності. Економіка і управління. 2022. № 2. С. 73-78.
29. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств: монографія / С.М. Лаптєв, В.Г. Алькема, В.С. Сідак, М.І. Копитко; за ред. Копитко М.І. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 508 с.
30. Коваленко Д. І., Легка А. О. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. International Scientific Journal. 2015. № 8. С. 118–122.
31. Корнієнко Т. О. Аналіз фінансової складової економічної безпеки підприємства. Інтернаука. Серія: Економічні науки. 2022. № 2. С. 173-178.

32. Колеватова А. В. Фінансово-економічна безпека суб'єктів підприємництва: методологічні аспекти. К.: КНУБА, 2016. 200 с.
33. Корецька О. В. Моделювання рівнів фінансово-економічної безпеки підприємств портової діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23(1). С. 140-143.
34. Копилук О. І. Сучасні підходи до організації системи фінансовоекономічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ. 2019. № 3. С. 229-234.
35. Корчевська Л. О. Система напрямків забезпечення економічної безпеки підприємства. Вісник Донецького національного університету. Серія В : Економіка і право. 2020. Вип. 2, Т. 1. С. 184-191.
36. Косянчук Т. Ф. Економічна діагностика : навч. посіб. / [Т. Ф. Косянчук, В. В. Лук'янова, Н. І. Майорова, В. В. Швид] ; за заг. ред. Т. Ф. Косянчук. Львів : Новий Світ, 2017. 452 с.
37. Косянчук Т. Ф. Економічна діагностика як управлінська процедура. Вісник Хмельницького національного університету. 2006. № 4. Т. 1. С. 33–35.
38. Колісніченко П. Т. Науково-методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2017. №16. С. 38-44.
39. Коваленко О. В. Діагностика стану фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. Облік і фінанси. 2021. № 1. С. 52-60.
40. Кузнецов О. О., Євсєєв С. П., Кавун С. В. Захист інформації та економічна безпека підприємства : монографія. Харків : ХНЕУ. 2018. 360 с.
41. Лищенко М. О. Формування конкурентних переваг на основі удосконалення системи управління якістю продукції підприємства в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 2. С. 170-178.
42. Лоханова Н. О. Проблеми інформаційного забезпечення трансфертного ціноутворення в системі ділового партнерства підприємств. Ефективна економіка. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6481>

43. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства. Хмельницький : Ковальський В.В., 2017. 312 с.
44. Любченко Н. Л. Механізм забезпечення економічної стабільності промислових підприємств : дис. канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький : ХНУ, 2020. 237 с.
45. Майстер Т. М. & Атамас О. П., (2023). Удосконалення системи управління інформаційною складовою фінансово-економічної безпеки підприємства. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-04-02>
46. Мельник Л. Г., Карінцева О. І. Економіка підприємства : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2003. 412 с.
47. Могилова А. Ю. Концептуальні підходи до визначення стратегії підприємства. Збірник наукових праць ЧДТУ. 2016. №30, ч. 1. С. 139-144.
48. Момот Т. В. Вплив на фінансово-економічну безпеку будівельних підприємств мікроекономічних і макроекономічних факторів. Молодий вчений. 2020. № 10(2). С. 229-233.
49. Олександров І. А. Оцінка фінансової безпеки промислового підприємства. Наукові праці Донецького державного технічного університету. 2002. № 46. С. 12–19.
50. Отенко І. П. Формування концептуальної моделі управління фінансово-економічною безпекою бізнес-процесів підприємства. Бізнес Інформ. 2020. № 12. С. 423-429.
51. Орищин Т. М. Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємств: методичний аспект. Бізнес-навігатор. 2020. Вип. 2. С. 7-12.
52. Палига Є. М. Корпоративне управління як засіб забезпечення економічної безпеки підприємства. Регіональна економіка. 2003. № 2. С. 106–110.
53. Подлужна Н. О. Вибір критерія економічної безпеки підприємства. Наукові праці Донецького державного технічного університету. 2002. № 46. С. 10–16.

54. Про затвердження державної програми розвитку машинобудування на 2006-2021 роки: постанова КМУ від 18 квітня 2006 р. № 516. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=516-2006-%EF>
55. Ромашко О. М. Обліковий аспект витрат на соціальний захист персоналу у контексті дотримання принципів соціальної безпеки. Бізнес-навігатор. 2019. № 5(54). С. 25-32
56. Соснін О. Захист національного товаровиробника як основна складова національної безпеки. Вісник НДФІ. 2002. №12. С. 21–24.
57. Статистичний щорічник України за 2021 рік / за ред. О. Г. Осауленка. К. : Вид-во «Консультант», 2022. 575 с.
58. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2021 рік / за ред. В. В. Сокальського. Хмельницький : Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2022. 443 с.
59. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
60. Фокіна Н. П. Економічна безпека підприємства – найважливіша складова фінансової стійкості. Актуальні проблеми економіки. 2003. № 8. С. 111–114.
61. Франчук В. І. Концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання. Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник, 2013. № 108. С.271-279.
62. Фісуненко П. А. Забезпечення економічної безпеки підприємства: сутність, принципи, функції, методи, засоби. Економічний простір. 2019. № 152. С.176-203.
63. Фролова Л. В., Роженко О. В. Концептуальні положення забезпечення економічної безпеки підприємств. Культура народів Причорномор'я. Економічні науки. Сімферополь, 2013. № 257. С.201-204.
64. Яременко О. Ф. Механізм управління економічною безпекою машинобудівного підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Хмельн. нац. ун-т. Хмельницький, 2019. 224 с.

65. Beal T. Economic Security: A need for a renewed global effort. 21 March 2022. URL: https://www.chathamhouse.org/2022/03/economic-security-need-renewed-global-effort?gclid=CjwKCAjw-70lBhB8EiwAnoOEk9b3LxtT98tgFSj1RcdgUKLFpEDCVISe4o03hf9avW5_HFCCmufOgx0CC78QAvD_BwE
66. Chentukov Yu., Marena T., Zakharova O. Debt security of cee countries: actual approaches and methods of evaluation. *Przegląd Strategiczny*. Issue 14. 2021. URL: <http://studiastrategiczne.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2021/12/ps-2021-04.pdf>
67. The Global Risks Report 2023. 18th Edition. January 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf?_gl=1*1w4tiut*_up*MQ..&gclid=EAIaIQobChMI8dPuxNmTgAMVGsd3Ch3VNw4WEAAYAiAAEgIJpPD_BwE